

Література

1. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8 (86). – С. 83-91.
2. Баранівська Х.З. Функціональний підхід до управління економічною стійкістю підприємства / Х.З. Баранівська, Є.С. Барвінські, Р.В. Фещур // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. пр. – 2009. – Вип. 19.7. – С. 140-150.
3. Василенко А.В. Менеджмент устійчивого розвитку підприємств : [монографія]. / Василенко А.В. – К. : Центр учебной литературы, 2005. – 648 с.
4. Гершун А.М. Анализ внешней среды бизнеса [Електронний ресурс] / Гершун А.М. – Режим доступу : http://www.cfin.ru/management/strategy/plan/t_e_m_p_l_e_s.shtml
5. Гетьман О.О. Економіка підприємства : [навч. посібник для студ. вищих навч. закладів]. / Гетьман О.О., Шаповал В.М. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
6. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. / Лігоненко Л.О. – К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.
7. Економіка торговельного підприємства : [підручник для вузів / під ред. Н.М. Ушакової]. – К. : Хрещатик, 1999. – 800 с.
8. Сергєєва О.В. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної стійкості підприємства / О.В. Сергєєва // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. пр. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – Вип. 21, т. 2. – 368 с.
9. Терехов Л.Л. Кибернетика для экономистов. / Терехов Л.Л. – М. : Финансы и статистика, 1983. – 191 с.
10. Тхор С.О. Управління економічною стійкістю підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 / Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2005. – 20 с.
11. Тарасюк М.В. Моніторинг зовнішнього середовища в контролінгу торговельної мережі / Тарасюк М.В. // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. - № 20. – С. 27-31.

Надійшла 17.03.2010

УДК 658:[504:675.6.026]

І. О. ТАРАСЕНКО, А. Г. ДАНИЛКОВИЧ, О. П. ЦИМБАЛЕНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ТЕХНІЧНИХ РІШЕНЬ ФАРБУВАННЯ ХУТРА

У статті викладений методичний підхід до оцінки технологій фарбування хутра при використанні екологічно безпечних хімічних матеріалів натурального походження. Запропонований методичний підхід припускає: визначення відносного рівня матеріаломісткості розглянутих технологій; аналіз їхнього впливу на навколишнє природне середовище; ранжирування альтернативних технологій з метою вибору пріоритетної з погляду мінімізації впливу на навколишнє середовище й зниження собівартості продукції.

In the article, there is a methodical approach to the appraisals of the fur dyeing process using environmentally safe natural chemicals. The suggested methodical approach supposes specification of a relative materials-output ratio of the considered technologies, analysis of their environmental impact, ranking of alternative technologies to choose a priority one in terms of its minimum environmental impact and reduction of production costs.

Ключевые слова: эколого-нестабильный технологический процесс; эколого-экономическая оценка технологий; окружающая среда; экологическая чистота; материалоемкость; качество продукции; теория желательности.

Вагомий внесок промислового комплексу в економіку, що полягає в сприянні поступовому наближенню якості життя в Україні до рівня економічно-розвинених країн, визначає його провідну роль та місце в забезпеченні найважливіших стратегічних інтересів держави. В той же час необхідно враховувати те, що підвищення рівня промислового розвитку в світі супроводжується збільшенням масштабів впливу промислової діяльності на навколишнє середовище, утворенням шкідливих викидів та відходів, і має глобальні, регіональні та локальні наслідки. За таких умов, одне з найважливіших завдань, яке стоїть перед урядами держав, і, в тому числі, перед українським, полягає в максимальному посиленні позитивного впливу промислової діяльності на процес економічного та соціального розвитку при одночасному зведенні до мінімуму негативного впливу виробництва та споживання на стан природного середовища.

Підприємства України, в тому числі підприємства з виробництва шкіри та хутра, сьогодні стають на шлях вдосконалення своєї діяльності з метою забезпечення високого рівня якості готового продукту, зниження впливу технологічного процесу на довкілля. При цьому, головними пріоритетами в їх діяльності є розширення асортименту виробів, підвищення конкурентоспроможності, зміцнення фінансового стану, створення передумов розвитку на інноваційній основі. Орієнтуючись на зниження ресурсоемності

виробництва та забезпечення екологічності продукції і застосовуваних технологій, підприємства постійно повинні вирішувати питання вибору пріоритетів, в тому числі, технологічних.

Аналіз теоретичних підходів до вирішення завдань економіко-екологічної оцінки технологій виробництва показав, що дослідження в цій галузі присвячені питанням економічної ефективності інноваційних проєктів екологічної спрямованості [1, 2], формуванню системи показників-індикаторів для діагностики екологічної безпеки господарських систем, показників комплексного впливу як окремо взятих підприємств, так і їх сукупності на екологічний стан певної території, економіко-екологічного рівня фізико-хімічних процесів виробництва [3-5], вдосконаленню методів аналізу проєктів з точки зору їх впливу на довкілля [6] та ін. Необхідно визнати, що у зв'язку з існуванням технологій виробництва, які спричиняють негативний вплив на довкілля та характеризуються високим рівнем ресурсоемності, в умовах переходу до сталого розвитку потребується розробка методичних підходів до оцінки застосовуваних та перспективних технологій виробництва, формування системи показників, а також вдосконалення методик оцінки національного та регіонального екологічного стану, пов'язаного з процесами як реструктуризації промисловості, так і інших галузей економіки України.

Аналіз особливостей виробничого процесу на підприємствах, які виробляють хутро, багатофакторність і складність еколого-нестабільних технологічних процесів дозволяють за мету дослідження прийняти необхідність розробки підходів щодо обґрунтування управлінських рішень з метою вибору тієї чи іншої технології виробництва, що особливо важливо в процесі впровадження нових науково-технічних розробок [7].

Об'єктом дослідження є процес підвищення якості продукції хутрового виробництва внаслідок застосування еколого-безпечних хімічних матеріалів в процесі фарбування у виробництві хутра із застосуванням натуральних напівпродуктів. Для вирішення поставлених завдань використано: економіко-статистичні методи аналізу; результати експертної оцінки; розроблений на попередніх етапах дослідження метод еколого-економічної оцінки технологій виробництва, який передбачає розрахунки одиничних і групових показників ресурсоемності та відносного рівня екологічної чистоти використовуваних та перспективних технологій з наступним визначенням їх впливу на природне середовище за переліком обґрунтованих показників [8]. Відносна похибка визначення фізико-механічних показників фарбованого покриву і шкірної тканини хутра не перевищувала $\pm 7\%$.

Постановка завдання. Попередні дослідження [8] показали, що перед підприємствами шкіряно-хутрової галузі виникла об'єктивна необхідність вибору технологій виробництва, які найбільшою мірою відповідали б вимогам еколого-орієнтованого розвитку. Згідно з запропонованим методичним підходом щодо економіко-екологічної оцінки технологій виробництва передбачалось проведення окислювального фарбування хутра з поетапним визначенням: відносного рівня матеріалоемності досліджуваної технології; впливу технологій на довкілля; аналізу альтернативних технологій та їх ранжування в порядку зменшення пріоритетності під час прийняття рішень щодо виробничого використання за необхідності мінімізації їх впливу на навколишнє середовище та зниження собівартості готової продукції.

Серед стратегічних завдань кожного підприємства, в тому числі і хутрового, залишаються також і завдання забезпечення та підвищення конкурентоспроможності продукції, що потребує від виробників формування конкурентної стратегії. Отже, крім здійснення економіко-екологічної оцінки підприємствам доцільно аналізувати рівень якості продукції, який забезпечується застосуванням тих чи інших хімічних матеріалів та є основою підвищення конкурентоспроможності.

Результати та їх обговорення. Враховуючи систему пріоритетів, які виносяться на перший план вимогами сучасності, та багатофакторність технологічного процесу виробництва хутра, актуальним є питання об'єктивної оцінки якості технологічних інновацій, формування комплексу критеріїв та розробки методики послідовної оцінки науково-технічних розробок. Тому, важливим завданням, яке повинно вирішуватися кожним підприємством хутрового виробництва на етапі вибору як технологій, так і хімічних матеріалів для проведення тих чи інших процесів, є визначення якості продукції за варіантами застосовуваних технологічних інновацій.

На першому етапі оцінювання рівня якості фарбованого хутра з використанням синтетичних і натуральних напівпродуктів, передбачалося проведення експертного опитування спеціалістів для отримання кваліфікованих оцінок відповідності властивостей зразка хутрового напівфабрикату вимогам стандартів на хутро та формування груп показників для визначення його якості в процесі застосування різних хімічних матеріалів на стадії фарбування хутра [9-14]. Опитування експертів проводилось шляхом визначення рангу кожного з показників якості, які наведено в табл. 1. При цьому, мінімальний ранг присвоювався найважливішому показникові якості, визначеному кожним експертом.

Як видно з даних табл. 1, до показників надійності-довговічності було включено 9 найважливіших з них відповідно до вимог Держстандартів [13, 14].

Наступним етапом досліджень передбачалося визначення натуральних значень показників якості хутра (табл. 2, 3) після окислювального фарбування з використанням синтетичних напівпродуктів резорцину і пірокатехіну та поліфенолів натурального походження квебрахо [15]. При цьому було також встановлено значення відповідних показників, які задовольняли б рівню задовільної та відмінної якості хутрового

напівфабрикату під час її оцінювання з використанням функції Харрінгтона за теорією бажаності.

Таблиця 1

Показники надійності-довговічності хутра		
№	Найменування показника	Характерна властивість
Шкірна тканина		
1.1	Межа міцності за розтягування, МПа	міцність
1.2	Видовження за навантаження 4,9 МПа, %	пластичність
1.3	Відносне видовження за розтягування, %	пластичність
1.4	Вихід за площею, %	економічність
1.8.	Навантаження за утворення тріщин епідермісу, Н	міцність
Волосяний покрив		
1.5.	Стійкість забарвлення до сухого тертя, бали	зносостійкість
1.6	Стійкість забарвлення до мокрого тертя, бали	зносостійкість
1.7	Світлостійкість, бали	зносостійкість
1.9	Сумарний тепловий опір при швидкості теплового потоку, м ² с/вт і швидкості повітряного потоку 5 м/с	теплостійкість

Універсальним показником, який дозволяє враховувати ступінь вагомості того чи іншого параметра та його значення, що може змінюватися в певних межах, є узагальнююча функція бажаності [16, 17]. Особливість визначення та аналізу групових показників якості за теорією бажаності полягає в тому, що для їх оцінки необхідно порівнювати фактичні значення одиничних (групових) показників із значеннями, які відповідають бажаному (найкращому) рівню за кожним з них. Перевагою такого підходу є можливість проаналізувати значимість одиничного показника в груповому з точки зору відповідності досягнутого рівня якості встановленій потребі бажаного значення – чим вищим буде одержаний показник, тим вищі потенційні можливості підприємства в забезпеченні високого рівня якості та конкурентоспроможності продукції.

Таблиця 2

**Показники надійності-довговічності хутрового кроля
за використання різних хімічних матеріалів в процесі фарбування**

№	Найменування показника	Рівень показників якості хутра							
		за функцією бажаності ¹		Значення за варіантом фарбування					
		задовільно	відмінно	K ²	1	2	3	4	5
Шкірна тканина									
1.1	Межа міцності за розтягування, МПа	7,0	10,1	7,1	7,1	7,2	7,3	7,4	7,5
1.2	Видовження за навантаження 4,9 МПа, %	30	36	35	34	33	33	33	32
1.3	Відносне видовження за розтягування, %	70	60	70	68	65	63	60	60
1.4	Вихід за площею, %	75	81	76	77	78	80	81	81
Волосяний покрив									
1.5	Стійкість забарвлення до сухого тертя, бали	3	5	3	3	3	4	4	5
1.6	Стійкість забарвлення до мокрого тертя, бали	2	4	2	2	2	3	3	4
1.7	Світлостійкість, бали	3	6	4	4	5	5	6	6

Примітки: ¹ – рівень „задовільно” визначався згідно з вимогами щодо хутра, а рівень „відмінно” – за останніми досягненнями науки й виробництва в хутровій галузі;

² – тут і в наступній таблиці за діючою технологією.

**Показники надійності-довговічності хутрової овчини
за використання різних хімічних матеріалів в процесі фарбування**

№	Найменування показника	Рівень показників якості хутра							
		за функцією бажаності		Значення за варіантом фарбування					
		задовільно	відмінно	K*	1	2	3	4	5
Шкірна тканина									
1.1	Межа міцності за розтягування, МПа	10,5	14,0	10,8	10,9	11,2	11,4	11,7	11,8
1.2	Видовження за навантаження 4,9 МПа, %	33,0	46,0	35,0	34,8	34,5	34,2	34,0	33,8
1.3	Відносне видовження за розтягування, %	70,0	65,0	70,1	69,2	68,3	66,9	67,0	66,0
1.4	Вихід за площею, %	83,1	87,2	83,0	83,5	83,8	84,3	84,8	85,0
1.8	Навантаження за утворення тріщин, Н	20	50	32	36	35	36	37	42
Волосяний покрив									
1.5	Стійкість забарвлення до сухого тертя, бали	3	5	3	3	3	4	4	5
1.6	Стійкість забарвлення до мокрого тертя, бали	2	4	2	2	2	3	3	4
1.7	Світлостійкість, бали	3	6	4	4	5	5	6	6
1.9	Сумарний тепловий опір за швидкості теплового потоку, м ² с/вт і швидкості повітряного потоку 5 м/с	0,15	0,30	0,16	0,18	0,18	0,22	0,26	0,27

Результати оцінювання за теорією бажаності якості хутрового кроля представлено в табл. 4, хутрової овчини – в табл. 5. Як видно з даних табл. 4 і 5, рівень якості напівфабрикату хутрового кроля та овчини залежить від використовуваного варіанту технології фарбування та характеризується груповим показником якості відносно рівня бажаності. При цьому шкала бажаності дозволяє перевести кількісні оцінки групових показників, які є комплексною характеристикою рівня якості за групами показників якості шкіряної тканини та волосяного покриву, в такі якісні оцінки: „середній рівень якості” забезпечується застосуванням (4) та (5) варіантів фарбування хутрового кроля і хутрової овчини; „прийнятний рівень якості” – така оцінка всіх інших технологічних обробок, які в табл. 4 і 5 впорядковані за зростанням рівня якості хутрового напівфабрикату з досліджуваних видів хутра. Аналіз витрат хімічних матеріалів показує, що технологічні обробки, які дозволяють досягти кращих показників якості, є також більш привабливими за рівнем матеріаломісткості. Так, найменш матеріаломісткою є технологічна обробка (5) як для фарбування овчини, так і кроля. В той же час необхідно відзначити, що в розрахунку на 1000 дм², обробка шкур овчини є в шість раз більш матеріаломісткою в порівнянні з обробкою шкур кроля; на наступному місці – 3-я та 4-а технологічні обробки, які мають однаковий рівень матеріаломісткості 43 грн. для кроля та 270 грн. для овчини). При цьому технологічна обробка (5) є найбільш перспективною і з позиції найменшого впливу виробничого процесу на довкілля за умови її застосування.

Таблиця 4

Визначення рівня бажаності показників якості хутрового кроля та витрат хімічних матеріалів за різними технологічними обробками

Показник	ваго-мість	Рівень бажаності показників за варіантом						Зважені показники якості за варіантом					
		K	1	2	3	4	5	K	1	2	3	4	5
1.1.	0,183	0,382	0,382	0,396	0,410	0,424	0,438	0,070	0,070	0,072	0,075	0,078	0,080
1.2.	0,185	0,740	0,691	0,691	0,643	0,643	0,589	0,137	0,128	0,128	0,119	0,119	0,109
1.3.	0,160	0,461	0,549	0,628	0,756	0,805	0,805	0,074	0,088	0,100	0,121	0,129	0,129
1.4.	0,166	0,368	0,368	0,368	0,628	0,628	0,805	0,061	0,061	0,061	0,104	0,104	0,134
1.5.	0,169	0,368	0,368	0,368	0,628	0,628	0,805	0,062	0,062	0,062	0,106	0,106	0,136
1.6.	0,137	0,549	0,549	0,697	0,697	0,805	0,805	0,075	0,075	0,096	0,096	0,110	0,110
Разом	1,000							0,479	0,484	0,519	0,621	0,646	0,698
Оцінка рівня якості за теорією бажаності								Прийнятний рівень				Середній рівень	
Матеріальні витрати, грн. на одиницю													
на 1 кг сировини								4,058	3,331	3,143	2,768	2,768	2,549
на 1 шкурку (середня маса – 0,19 кг)								0,771	0,633	0,597	0,526	0,526	0,484
на 1000 дм ²								63,00	52,00	49,00	43,00	43,00	40,00

Визначення рівня бажаності показників якості хутрової овчини та витрат хімічних матеріалів за різними технологіями обробки

Показник		Рівень бажаності показників за варіантом						Зважені показники якості за варіантом					
№	ваго-мість	К	1	2	3	4	5	К	1	2	3	4	5
1.1.	0,143	0,416	0,432	0,479	0,509	0,553	0,568	0,059	0,062	0,068	0,073	0,079	0,081
1.2.	0,145	0,454	0,445	0,433	0,420	0,411	0,402	0,066	0,065	0,063	0,061	0,060	0,058
1.3.	0,064	0,368	0,479	0,581	0,671	0,671	0,745	0,024	0,031	0,037	0,043	0,043	0,048
1.4.	0,107	0,368	0,438	0,479	0,544	0,605	0,628	0,039	0,047	0,051	0,058	0,065	0,067
1.5.	0,13	0,628	0,728	0,728	0,805	0,863	0,863	0,082	0,095	0,095	0,105	0,112	0,112
1.6.	0,125	0,628	0,728	0,728	0,805	0,805	0,863	0,078	0,091	0,091	0,101	0,101	0,108
1.7.	0,132	0,368	0,549	0,549	0,697	0,697	0,805	0,049	0,072	0,072	0,092	0,092	0,106
1.8.	0,083	0,581	0,643	0,628	0,643	0,657	0,722	0,048	0,053	0,052	0,053	0,055	0,060
1.9.	0,071	0,405	0,479	0,479	0,613	0,722	0,745	0,029	0,034	0,034	0,044	0,051	0,053
Разом	1							0,474	0,549	0,564	0,629	0,657	0,694
Оцінка рівня якості за теорією бажаності								Прийнятний рівень				Середній рівень	
Матеріальні витрати, грн. на одиницю													
на 1 кг сировини								6,368	5,594	5,206	4,431	4,431	4,044
на 1 шкурку (середня маса – 4,5 кг)								28,66	25,17	23,43	19,94	19,94	18,20
на 1000 дм ²								406,0	340,0	317,0	270,0	270,0	246,0

Висновки. На основі багатокритеріального підходу вибір технічного рішення фарбування хутра має здійснюватись з урахуванням економіко-екологічної оцінки. При цьому, сучасні умови виробництва, пріоритети розвитку підприємств вимагають врахування не лише економічних показників, але й екологічних з метою забезпечення випуску техногенно-безпечнішої продукції та відповідного задоволення вимог споживачів.

Запропонований методичний підхід передбачає послідовне оцінювання процесу фарбування хутра на основі визначення екологічної чистоти, ресурсоемності та рівня якості продукції.

Аналіз досліджуваних технологічних обробок показав, що найбільш пріоритетною для підприємств-виробників хутрового кроля і овчини є варіант обробки, що передбачає використання поліфенолів натурального походження замість синтетичних резорцину та пірокатехіну, оскільки їх використання дозволяє досягти найкращих результатів за рівнем якості продукції. При цьому, порівняно з існуючою технологією фарбування рівень якості підвищується у 1,4-1,5 раз, зниження витрат хімічних матеріалів на одиницю площі хутрових шкур відповідно для кроля і овчини досягається у сім разів зі значним зниженням шкідливого впливу на довкілля завдяки заміні синтетичних напівпродуктів похідних фенолу на продукти натурального походження.

Література

1. Карпіщенко Т. О. Науково-методичні основи удосконалення економічного механізму розвитку еколого-інноваційної діяльності / Т. О. Карпіщенко, О. І. Карпіщенко, К. В. Ілляшенко // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування та організація виробництва. – Суми : Вид-во СумДУ, 2002. - № 1-2. – С. 46-54.
2. Онуфрієнко О. Л. Основи екології: методичні вказівки та контрольні завдання для самостійної роботи студентів всіх форм навчання / О. Л. Онуфрієнко, Р. В. Луцик ; [відп. за вип. Р. В. Луцик]. – К. : КНУТД, 2004. – 55 с.
3. Александров И. А. Институциональная составляющая механизма экономико-экологической безопасности хозяйственных систем / И. А. Александров, О. В. Половян, Н. С. Красовская // Наукові праці Донецького національного університету. Сер.: економічна. – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – Вип. 103-1. – С. 123-130.
4. Цимбалюк С. Я. Методологія та методика еколого-економічної оцінки впливу хімічної та нафтохімічної промисловості на навколишнє середовище (на прикладі Київського регіону) [Електронний ресурс] : Автореф. дис на здобуття наукового ступеня канд. екон. Наук : 08.08.01 / МОН України. НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – Київ, 2000. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net>
5. Захаркін О. О. Оцінка еколого-економічного рівня машинобудівних технологій / О. О. Захаркін // Вісник Сумського державного університету. – 2002. – № 7. – С. 69-77.

6. Загвойська Л. Д. Економічний аналіз інвестиційних проектів : [навч. посіб]. / Загвойська Л. Д., Масенко Т. Є., Якуба М. М. ; [Гол. ред. Р. Коник, ред. С. Нечай]. – Львів : Афіша, 2006. – 320 с.
7. Ліщук В. І. Менеджмент конкурентоспроможності шкіряного виробництва / Ліщук В.І. – К. : Фенікс. 2005, 132 с.
8. Тарасенко І. О. Методичні підходи до еколого-економічної оцінки відмочувально-зольних технологій виробництва шкіри / І. О. Тарасенко, О. О. Стукал, В. І. Ліщук, А. Г. Данилкович // Легка промисловість. – 2006. – № 3. – С. 43-45.
9. ГОСТ 22.851-77. Выбор номенклатуры показателей качества промышленной продукции. Основные понятия. – М.: Изд-во стандартов, 1977. – 24 с.
10. ГОСТ 22732-77. Методы оценки уровня качества промышленной продукции. Основные положения. – М.: Изд-во стандартов, 1977. – 23 с.
11. ГОСТ 23554.0-79. Система управления качеством продукции. Экспертные методы оценки качества промышленной продукции. Основные положения. – М. : Изд-во стандартов, 1979. – 18 с.
12. ГОСТ 23554.1-79. Система управления качеством продукции. Экспертные методы оценки качества промышленной продукции. Организация и проведение экспертной оценки качества продукции. – М. : Изд-во стандартов, 1979. – 14 с.
13. ГОСТ 2974-75. Шкурки кролика меховые выделанные. Общие технические условия. – М. : Изд-во стандартов, 1975. – 8 с.
14. ГОСТ 4661-76. Овчина меховая выделанная. ТУ. – М. : Изд-во стандартов, 1984. – 8 с.
15. Тарасенко І. О. Визначення якості хутрового напівфабрикату, отриманого за еколого орієнтованими технологіями оздоблення / І. О. Тарасенко, А. Г. Данилкович, О. П. Цимбаленко // Легка промисловість. – 2008. – № 4. – С. 38-39.
16. Kendall M.G. Rank Correlation Methods. – N.Y. : Hafner Publ.Go., 1995. – 196 p.
17. Соловьев А. Н. Оценка качества и стандартизация текстильных материалов / А. Н. Соловьев, С. М. Кирюхин. – М. : Легкая индустрия, 1974. – 248 с.

Надійшла 12.04.2010

УДК 658.5:622.33

І. А. ФЕСЕНКО

Дніпропетровський національний гірничий університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ

В статті розглянуто сутність інформації та її роль в усіх областях життєдіяльності людини, методи та етапи обробки й аналізу інформації, наведено деякі приклади їх використання на вугледобувних підприємствах. Уточнено схему обробки та формування інформації у соціально-економічних системах, узагальнено та доповнено методологічну основу інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

The essence of information and its role in all spheres of man's life is considered in the article as well as methods and stages in processing and analyzing information, some examples of their application at coal-mining enterprises are given. The processing scheme and formation of information in social-economic systems is specified and methodological basis for informational supply when accepting the managerial decisions are generalized and complemented.

Ключові слова: методологія, інформація, ресурс, управлінські рішення, методи дослідження.

Вступ. Головне призначення економічної інформації пов'язане з прийняттям ефективних управлінських рішень, що складає основу процесу управління.

Розвиток ринкових відносин та технологічний прорив в інформаційних технологіях зумовлюють вибухове зростання управлінської інформації.

Останнім часом все більше дослідників висловлюють думку, що інформацію треба визнати як економічний ресурс, і роблять наголос на тому, що у теперішній час світ перетворюється з «індустріального суспільства» на «інформаційне суспільство». Підвищення «статусу» та обсягів інформації у житті суспільства актуалізує питання підвищення якості цього ресурсу.

Постановка завдання. На якість управлінської інформації впливає багато складових, але одним з головних чинників формування якісної інформації є методологія. Тому метою даної статті є удосконалення методології роботи з інформацією в процесі прийняття управлінських рішень.

Результати. Інформація – це відомості про об'єкти і явища навколишнього середовища, їхні параметри, властивості й стани, що зменшують наявний ступінь невизначеності, відображені в будь-якому вигляді їхнього збереження, обробки й передачі.

Інформацією є нові відомості, прийняті, зрозумілі й оцінені кінцевим споживачем як корисні відомості, що розширюють запас знань кінцевого споживача про навколишній світ. Поряд з інформацією вживається поняття «дані».

Дані можуть розглядатися як означені чи записані спостереження, які з якихось причин не